Utgivningsår 2012

Tillsyn över energihushållning

Vad är det som gäller?

Energitillsyn spelar roll!

Sveriges nationella miljömål syftar till att lösa de större miljöproblemen i landet till år 2020. Miljöbalken är en viktig del i arbetet för en effektivare energianvändning och en hållbar utveckling.

Genom att företag uppfyller miljöbalkens krav på energihushållning och användning av förnybara energikällor, tryggas en hälsosam och god miljö för kommande generationer. Den operativa tillsynen kontrollerar att så sker och är därför ett viktigt sätt för Sverige att nå uppsatta energi- och klimatmål.

Sveriges energi- och klimatmål till år 2020
20 procent effektivare energianvändning
40 procent lägre utsläpp av växthusgaser
50 procent förnybar energi

Se vidare: www.regeringen.se

Energimyndighetens tillsynsvägledande ansvar

Energimyndigheten ansvarar för tillsynsvägledning i frågor om verksamhetsutövares egenkontroll när det gäller hushållning med energi och användning av förnybara energikällor.

”Statens energimyndighet ska ge tillsynsvägledning i frågor om verksamhetsutövares egenkontroll när det gäller hushållning med energi och användning av förnyelsebara energikällor”.

Miljötillsynsförordningen (2011:13)

Med tillsynsvägledning menas utvärdering, uppföljning och samordning av operativ tillsyn samt stöd och råd till de operativa tillsynsmyndigheterna.

Foto: sxc.hu

Foto: Olena Mykhaylova, Shutterstock

Miljöbalken ställer krav

- Verksamhetsutövare ska skaffa sig den kunskap om verksamheten som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning (2 kap 2 § MB).

- Verksamhetsutövare som bedriver näringsverksamhet ska använda bästa möjliga teknik. Dokument för bästa tillgängliga teknik (så kallade BREF-dokument) kan användas vid bedömning av vilka krav som kan ställas.

- Verksamhetsutövare har en skyldighet att hushålla med energi och i första hand använda förnybara energikällor (2 kap 5 § MB).

- Krav får inte vara orimliga i förhållande till miljönyttan (2 kap 7 § MB). Kraven kan gå längre än vad som är lönsamt ur rent företagsekonomiska synpunkter. Tillsynsmyndigheten får dock inte vidta mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet (26 kap 9 § MB).

- Verksamhetsutövare ska fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka miljöpåverkan, detta genom egna undersökningar eller på annat sätt hålla sig underrättad om verksamheten. Tillsynsmyndigheten har möjlighet att av verksamhetsutövaren begära förslag på kontrollprogram eller förbättrande åtgärder. (26 kap 19 § MB).

- Om frågan om energihushållning är prövad i tillståndet kan tillsynsmyndigheten inte ställa några ytterligare villkor utöver vad som framgår i tillståndet (24 kap 1 § MB).

Det finns rättspraxis

Den vägledning som finns kring energifrågan gäller främst hur Miljööverdomstolen har bedömt kraven vid tillståndsprövning. Det enda vägledande rättsfall som finns om operativ tillsyn gäller rätten att bedriva tillsyn av hushållningsprincipen även om energideklaration har genomförts.

Reglering av energihushållning i tillståndsprövning ser olika ut. Vissa tillstånd innehåller krav på verksamhetsutövaren att med viss regelbundenhet upprätta en energihushållningsplan, som även innehåller förslag på åtgärder. I andra fall, stora processindustrier med en större investering för lång tid, har Miljööverdomstolen valt att godkänna en ”ögonblicksbild” för en viss energianvändning.

Den tendens som finns bland senare rättsfall att kontinuerligt energiarbete i verksamheterna poängteras kan ge viss vägledning även för tillsynen. Rättsfall från Miljööverdomstolen gör gällande att en förbättrad energihushållning bäst kan bedrivas genom att kontinuerligt i driften av anläggningarna successivt förbättra hushållningen genom flera åtgärder. I vissa fall regleras att bolaget årligen ska ge in en energihushållningsplan där företaget ska redovisa planerade energihushållningsåtgärder samt resultatet av genomförda åtgärder. (MÖD 2009:17 Scania CV AB).

Mark- och miljööverdomstolen fastställde 2012-01-20 att Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholm har rätt att bedriva tillsyn över verksamhetsutövares energianvändning och energieffektivisering. I kontroll av miljöbalkens efterlevnad ingår tillsyn över att hushållningsprincipen uppfylls samt att denna tillsyn inte ersätts av tillsynen enligt lagen om energideklaration. (M 10340-10).

Ställ krav på transporter

Krav kan ställas på transporter innanför verksamhetsområdet samt även på transporter till och från verksamheten i verksamhetens närområde. Den bedömning som gjorts av transporterna har visserligen i första hand gjorts utifrån utsläpps- eller lokaliseringssynpunkt, inte energihushållningssynpunkt. Om det bedöms relevant och motiverat bör krav kunna ställas på transporter även med stöd av 2 kap 5 § MB, om verksamhetsutövarens ansvar för energihushållning och användning av förnybar energi.

Företagen ansvarar för energiarbetet

Sveriges nationella mål är 20 procent effektivare energianvändning till år 2020 (50 procent till år 2050). Detta mål bör vara vägledande för verksamhetsutövarnas arbete med energihushållning.

De krav som kan ställas på verksamhetsutövarna vad gäller åtgärder för energieffektivisering och förnybar energi måste bedömas från fall till fall. Dels måste tillståndets rättskraft beaktas, dels måste en bedömning enligt miljöbalkens allmänna hänsynsregler göras med beaktande av nytta/kostnad, där kostnaderna för åtgärden inte får vara orimliga i förhållande till miljönyttan.

Vid arbetet med verksamhetsutövarnas egenkontroll av energihushållning är det lämpligt att utgå från krav på regelbunden redovisning av energihushållningsplaner. Planerna bör grunda sig på genomförd energikartläggning, analys av denna samt därefter framtagen energihushållningsplan.

Energihushållningsplanen bör inte bara vara en redovisning till tillsynsmyndigheten, utan även ett beslutsunderlag för företagets ledning. På så sätt kan det ske en kunskapsuppbyggnad hos verksamhetsutövaren samtidigt som det underlättar företagets beslutsfattande om genomförande av energieffektiviseringsåtgärder, vilket krävs för att uppfylla hushållningsprincipen.

Ett hållbart energisystem gynnar samhället

Energimyndigheten arbetar för ett hållbart energisystem, som förenar ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet.

Vi utvecklar och förmedlar kunskap om effektivare energianvändning och andra energifrågor till hushåll, företag och myndigheter.

Förnybara energikällor får utvecklingsstöd, liksom smarta elnät och framtidens fordon och bränslen. Svenskt näringsliv får möjligheter till tillväxt genom att förverkliga sina innovationer och nya affärsidéer.

Vi deltar i internationella samarbeten för att nå klimatmålen, och hanterar olika styrmedel som elcertifikatsystemet och handeln med utsläppsrätter. Vi tar dessutom fram nationella analyser och prognoser, samt Sveriges officiella statistik på energiområdet.

Denna broschyr är en av tre som handlar om energitillsyn.
Den första Tillsyn över energihushållning – Vad är det som gäller? Är en översikt för tillsynsmyndigheter. Den andra Vägledning för energitillsyn – Miljöbalken, övrig lagstiftning och rättsfall är en mer djupgående genomgång av lagstiftning och tillämpning för tillsynsmyndigheter. Den tredje Tänk längre! – Vinn-vinn när företag sparar energi vänder sig till verksamhetsutövare.

Energimyndigheten

Energimyndigheten, Box 310, 631 04 Eskilstuna
Telefon 016-544 20 00, Fax 016-544 20 99
E-post registrator@energimyndigheten.se
www.energimyndigheten.se

ET2012:18. Upplaga: 500 ex. Layout och produktion: Granath Havas Worldwide. Tryck: Arkitektkopia.